

Udkast.

Kommissionen af 1'Marts 1915.

København, den

Efter Paalæg fra Justitsministeriet i Skrivelse af 19'April f.A. har Kommissionen overvejet Spørgsmaalet om, hvorledes Postbesørgelsen til og fra Sindssygehospitalet ved Aarhus kan ordnes paa den heldigste Maade, og det dermed i Forbindelse staaende Spørgsmaal om Hesteholdet paa Hospitalet.

Afstanden fra Hospitalet til Hovedbanegaarden i Aarhus er 5,5 km, medens det kun ligger 1,5 km fra Ris Skov Jernbanestation, fra hvis Postekspedition Hospitalet to Gange daglig kan faa Breve og Pakker, der ikke vejer over 1 kg., tilbragt, forsaavidt Posttasken med Indhold ikke kommer til at veje over 12½ kg. ✓

Ikke desto mindre har Hospitalet med Hensyn til sin Postforbindelse bevaret den samme Tilstand som før Postekspeditionen ved Ris Skov Jernbanestation blev oprettet, idet det har anset det for mest fordelagtigt at fastholde Aarhus som sin Postadresse. Hospitalet holder sit eget Postbud samt en særlig Hest og en særlig Vogn, hvormed Postbudet to Gange hver Dag kører til Aarhus og henter og bringer Post. Det formaalstjenlige & denne Ordning er fra Hospitalets Side overfor Justitsministeriet blevet begrundet med en Henviisning til, at selvom Postbesørgelsen overgaar til Postvæsenet fra Ris Skov Postekspedition, vilde Posthesten og Postvognen dog ikke kunne undværes, da det i saa Fald vilde være nødvendigt for Hospitalet mindst en Gang daglig at sende Vogn til Ris Skov Station efter større Pakker, og at Hospitalet ikke kunde undvære den Nytte, det nu drager af Køretøjet udover Postbesørgelsen paa dettes to daglige Ture til Aarhus, paa hvilke Postbudet besørger mindre Indkøb for Hospitalet, udbringer Rekvisitioner, betaler Regninger saavel for Hospitalet som for Patienter paa 1' og 2'Pleje, hører Anvisninger og indsætter Beløb i Pengeinstituter. Stedet for to, som den Gang Kommissionen skal som sin Mening udtale, at det maa anses for det naturlige, at Hospitalets Postgang finder Sted over Ris Skov Postekspedition og i Havens og en til Kørsel paa Hospitalets Grund med Brøndøl, Aske, som den nærmeste. Man skal dog henstille til Justitsministeriet at rette en Henvendelse til Ministeriet for offentlige Arbejder om, at det vil drage Omsorg for, at denne Ordning gennemføres saaledes, at Hospitalet

derigennem opnaar den hurtigste og bedste Postbesørgelse.

Naar den hidtil to Gange daglig stedfindende Postkørsel til Aarhus saaledes bortfalder, maa Hospitalets Hestebestand utvivlsomt kunne indskrænkes, idet der kun undtagelsesvis vil være Brug for Kørsel til Postekspeditionen ved Ris Skov Station.

Det er i saa Henseende oplyst for Kommissionen, at der gennemsnitlig sendes og bringes c. 200 Pakker om Maaneden til Hospitalet. Af disse falder dog c. 400 paa Julemaaneden og c. 400 paa Paaskemaaneden, saa at det regelmæssigt kun bliver c. 160 Pakker om Maaneden eller 5 & 6 om Dagen, heri iberegnet de mindre Pakker, som Postvæsenet udbringer. Heraf maa sluttes, at der kun paa enkelte Dage vil være Grund for Hospitalet til at sende Vogn til Ris Skov Station efter Pakker, og at det ikke kan betale sig, af Hensyn til disse faa korte Ture, at holde et særligt Køretøj; i de forholdsvis faa Tilfælde, hvor de ikke kan besørges med de Heste og Vogne, som Hospitalet holder til andet Brug, maa det være billigere at benytte en særlig dertil lejet Befordring. Det samme gælder om de særlig talrige Pakker ved Juletid og Paasketid, da det maa anses for utvivlsomt, at de ni Tiendedele deraf falder paa nogle faa Dage.

Lige saalidt kan den øvrige Brug, som Hospitalet nu gør af dette Køretøj, begrunde, at det bevares for Hospitalet. Af de Årinder som det foran er angivet, at det udfører ved Siden af Postbesørgelsen, er Udbringelsen af Rekvisitioner noget, som maa kunne erstattes med en Besked gennem Telefonen, og hvad Betaling af Regninger for Patienter paa 1' og 2' Pleje angaar, kan disse Patienter ikke have Krav paa en særlig Begunstigelse ved, at Staten uden Vederlag lader saadanne Virksomheder udføre for dem, idet de maa finde sig i, at det, som det koster af faa disse Hverv udført, afkræves dem. Det, der bliver tilbage, kan ikke være mere end, at det kan forenes til samlet Besørgelse en eller to Gange om Ugen.

Hospitalet har hidtil til Stadighed benyttet 7 Heste, hvoraf de 2 dog fra for et Aar siden har været lejede, da Justitsministeriet ikke har bemyndiget Hospitalet til at købe to nye Heste i Stedet for to, som den Gang ikke kunde gøre Tjeneste mere. Af disse 7 Heste anvendes to som Køreheste til Personbefordring og Kørsel med Proviantvogn, to ved Avlsvæsenet, en i Havenne og en til Kørsel paa Hospitalets Grund med Brændsel, Aake, Madaffald, Gødning og lignende, medens den syvende er den ovennævnte Posthest.

Idet Kommissionen har ment at burde anlægge en rent økonomisk Be-

tragtning overfor Sindssygehospitaletnes Hestehold, er den enig om at udtale, at et Sindssygehospital ikke bør have flere Heste end det fuldt ud kan beskæftige Dag ud og Dag ind, medens det til Arbejde, som ikke kan gaa ind under dagligt Arbejde for en Hest, bør benytte lejet Hestekraft.

Til disse Udtalelser mener et tal indenfor Kommissionen nemlig at burd

at burde indskrænke sig. tallet mener nemlig ikke, at der er muligt for Kommissionens Medlemmer at danne sig et Skøn over, hvor mange Heste paa Hospitalet, der er fuldt beskæftiget, og det anser det for rigtigst, at det er overladt til Sindssygehospitalernes Direktioner at afgøre Spørgsmaal, som det her foreliggende.

Et tal nemlig

mener derimod endnu at burde gøre følgende Betragtninger gældende.

Hvis Hospitalets Direktion vil være sikker paa, at der ikke holdes flere Heste end de, der Dag ud og Dag ind kan være fuldt beskæftigede paa Hospitalet, kan den kun gaa den Vej, forsøgsvis at indskrænke Hesteholdet saa stærkt, at det bliver nødvendigt i ikke helt ringe Omfang at supplere det ved at leje Heste. Erfaringen vil da vise, hvormange Heste det er heldigst at have. Imidlertid kan der dog af det, der foreligger oplyst fra Hospitalet, uddrages forskellige vejledende Synspunkter.

De to Køreheste benyttes foruden til Personbefordring til at køre to Gange om Ugen til Aarhus med Hospitalets Arbejdsvogn for at hente Varer fra Hospitalets Leverandører og Postpakker og Jernbaneforsendelser, der er for omfangsrige eller for tunge til at de kan befordres med Postvognen. Udover disse regelmæssige to Ture om Ugen benyttes de ofte til med Arbejdsvognen at hente Varer, Forsendelser fra Jernbane og Dampskib, det hyppig skiftende Plejepersonales og Tyendes Tøj og lignende. Det maa nu antages, at det, i det mindste under normale Forhold, er mere økonomisk, og i det hele mere fordelagtigt for Hospitalet at slutte Aftaler med sine Leverandører paa Grundlag af, at disse afleverer Varerne paa Hospitalet, end selv at hente dem. Plejepersonalets og Tyendets Tøj og alle andre Forsendelser med Post, Jernbane eller Dampskib bør Hospitalet lade adressere til Ris Skov Station i Stedet for som nu til Aarhus Statsbanestation,

hvilket vil blive en selvfølge, naar Hospitalets Postadresse bliver Ris Skov Station, og ikke kan volde nogensomhelst Ulemper, naar denne Station, ved Omordningen af Baneforholdene i Aarhus, kommer til at ligge ved Hovedbanen mellem Aarhus og Randers. Ogsaa mindre Forsendelser fra Leverandører i Aarhus vil af disse forlanges sendt med Jernbanen til Ris Skov Station, eventuelt med Dampskib, hvilket dog kun i enkelte Tilfælde kan tænkes praktisk, da der er betydelig længere fra Dampskibenes Anløbssted ved Ris Skov til Hospitalet end fra Jernbanestationen.

De to andre Heste benyttes som anført i Hospitalets Landbrug der er paa 12,69 ha. Til Driften af denne Jord behøves et Spand kraftige Heste, men efter almindelig Landmandserfaring vil disse Heste ikke hele Aaret rundt have fuld Beskæftigelse i et Landbrug af denne Størrelse, de vil navnlig om Vinteren, men ogsaa i en Del af Sommeren ved Siden af deres Arbejde i Marken kunne bruges til anden Kørsel f. Eks. Brænde- og Varekørsel samt til Havearbejde.

De to Heste, der besørger Arbejdet i Haverne og Kørslen paa Hospitalets Grund, skulde herefter, med den Hjælp, de som anført forudsættes at kunne faa af Avlshestene, som Regel kunne benyttes foruden til dette Arbejde til Kørsel en Gang om Dagen til Aarhus og til Kørsel til Ris Skov Station, saaledes at Hospitalet, hvis der er Brug for mere Kørsel end hvad disse 4 Heste kan præstere, hvilket dog langt fra bør være Tilfældet til daglig, lejer Heste.

I Følge Opgørelse fra Sindssygehospitalet ved Aarhus var Udgifterne til Køreheste i Finansaaret 1917-18

3912 Kr. 63 Øre
Kuskens Løn med Dyrtidstillæg andrager for Tiden aarlig. 3157 Kr. 50 Øre
anslaas den aarlige Udgift til Uniform til
100 Kr. 00 Øre
faar man herefter en samlet aarlig Udgift af
<u>7170 Kr. 13 Øre</u>
hvortil kommer Forrentning og Amortisation
af Hestenes Værdi
7000 Kr.
og Vognenes Værdi
4400 Kr.
ialt
<u>11400 Kr.</u>

15% heraf 1710 Kr. 00 Øre
 altsaa ialt 8880 Kr. 13 Øre.

I Følge Opgørelse fra Sindssygehospitalet var Udgifterne til Posthesten i Finansaaret 1917-18 1106 Kr. 64 Øre

Overført 1106 Kr. 64 Øre

Postbudets Løn med Dyrtidstillæg andrager for Tiden

aarlige 2632 Kr. 50 Øre

anslaas den aarlige Udgift til Uniform til 100 Kr. 00 Øre

faar man herefter en samlet aarlige Udgift af 3839 Kr. 14 Øre

hvortil kommer Forrentning og Amortisation af

Hestens Værdi 800 Kr.

og Vognens Værdi 300 Kr.

ialt 1100 Kr.

15% heraf 165 Kr. 00 Øre

altsaa ialt 4004 Kr. 14 Øre.

Ved at afskaffe Kørehestene vilde man herefter kunne regne at spare c. 8880 Kr. 13 Øre aarlige, og ved at afskaffe Posthesten c. 4004 Kr. 14 Øre ialt 12884 Kr. 27 Øre, et Beløb der langt overstiger det det vil koste at leje Heste de Dage, man har Brug for dem.

I Henhold til det foran udviklede skal Kommissionen indstille til Justitsministeriet, at lade Postbesørgelsen for Hospitalet overgaa til Postvæsenet fra Ris Skov Postekspedition, saaledes, at ikke blot Postbudet ved Ledighed i Stillingen afskaffes i Overensstemmelse med det af Folketingets Lønningsudvalg, i dets Betænkning af 20de Juni 1917 over Forslag til Lov om Lønninger for Overlægerne og forskellige Bestillingsmænd ved Statens Sindssygehospitaler, stillede Krav, men ogsaa den særlige Posthest afskaffes.

Det ovennævnte ~~til~~ indstiller endvidere, at det bestemmes, at Hospitalets Hestebestand består af et Spand kraftige Heste, der fortrinsvis anvendes i Landbruget, men hjælper med andet Arbejde, og et Spand lettere men dog kraftige Heste, der dels i Sæmspand dels enkeltvis anvendes til Havearbejde, til Kørsel til Ris Skov Station og Aarhus, til Kørsel med Madaffald og til andet Arbejde i Overensstemmelse med det foran udviklede, medens anden Kørsel, der bliver nødvendig, besørges med lejede Heste.

Kommissionen af 1'Marts 1915.

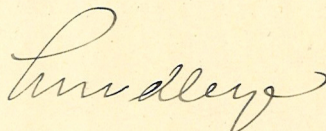
København, den 7'Juni 1919.

Idet jeg hermed fremsender et nyt Udkast til Kommissionens Indstilling til Justitsministeriet, skal jeg anmode om inden den 30'Juni at erholde skriftlig Meddelelse om,

hvorvidt De har noget Ændringsforslag at fremsætte, idet jeg i bekræftende Fald anmoder om, at det maa blive mig tilstillet i formuleret Skikkelse, og

hvilken af de to Udtalelser i Udkastet De slutter Dem til.

P. K. .v

Hr. Overlæge Hallager,

R. af Døg. Døm.

J 19 18/19 hvor Udgifterne til Fødsel af:

6 75 mm. Brænde

7 16 7/2 kg. Kvild

7 18 105 " Kokes.

1 7 16 798 " Tjør

beløbet sig til

15 7 10 Skr. 60 Gre.

Jordkøbs i 19 19/20 samme Forventning Brænd:

sel vil Vognmandskørsen anvende til:

6 75 mm. Brænde: = ca 180000 i 10/50 = 1 890 Skr. 00 Gre.

7 16 7/2 kg. Kvild = ca 400000 i 14/00 = 5 600 Skr. 00 Gre.

7 18 105 " Kokes: = ca 175 " " 14/00 = 3 450 " 00 "

1 7 16 798 " Tjør = ca 1570000 i 10/50 = 15 960 Skr. 00 Gre.

2275 Tær

25 900 Skr. 00 Gre

Et Spand Heste koster 4 7 Skr. om Ugen.

af Kvild og Kokes kan der købes 300000 pr. Dag, derimod af Tjør og Brænde 400000.

Provisionsselskab 7 Dage om Ugen i 4 7 Skr. pr. Dag:

4 368 Skr. 00 Gre.

Under normale Forhold bruger Hospitalet

ca. 7 000 000 kg. Kvild = ca 1 110 000 i 14/00 = 15 540 Skr. 00 Gre.

" 200 000 " Kokes: = " 160 " " " = 2 240 " 00 "

" 500 mm. Brænde: = 143 " " 14/50 = 1 501 " 50 "

1413

19 281 Skr. 50 Gre.

434

Beregnet efter Priserne paa Vognmandskørsel i Sjællandske: 4 7 Skr. pr. Spand pr. Dag.

Ned at have en Lastbil, der kan køre 3 Tør Kvild vil Udgifterne til Forventningens Amortisation

m. v. betale sig til 4 Skr. pr. Torr.
 2000 Torr Hvil kan altså købes til Hospitalet for
 ca. 8000 Skr.; hvilket bliver en Besparelse for Hvil
 på ca. 7540 Skr.

For Proviantkørsel betales i Gjældet for 7 Ringe
 rigtig 4.368 Skr. og Gre.

I 19/9/20 vil Kjørselindgiftene omkrige,
 hvor Hospitalet koster egen Lastbil, til:
 675 m. Brande = ca. 100 Skr. i 3 Skr. = 300 Skr. og Gre
 716 717 Rg. Hvil = ca. 200 Skr. i 3 " = 600 " " "
 718.105 " Kokes. = ca. 100 " i 3 " = 300 " " "
 1.716.798 " Torr = ca. 700 " i 3 " = 2.100 " " "
 3.300 Skr. og Gre

Her til kommer som Forrentning og
 Amortisation af en Bil ^{dechantillon} til ca. 2000 Skr. 7.000 " " "
 10.300 Skr. og Gre.

Proviantkørsel 7 Ringe om Nger =
 104 Torr i ca. 4 Skr. pr Torr 404 " " "
 10.704 Skr. og Gre.

Under normale Forhold er Forbrigt.
 2000 Torr Hvil = ca. 65' Skr. i 3 Skr. = 1995 Skr. og Gre
 200 " Kokes. = ca. 65' " i 3 " = 195 " " "
 500 m. Brande = ca. 90 " i 3 " = 270 " " "
 Proviantkørsel 0 " " "
 820 2.960 Skr. og Gre

Forrentning, Amortisation &
 Chantillon 7000 " "
 9.960 Skr. og Gre

Udkast, at rette en Henvendelse til Ministeriet for offentlige Arbejder
Kommissionen af 1te Marts 1915, at samme Ordning gennemføres saaledes,
at Hospitalet derigennem opnaar den hurtigste og bedste Postbesørgelse.
København, den
Naar den hidtil to Gange daglig stedsfindende Postkørsel til Aarhus
saaledes bortfalder, saa Hospitalets Hestebestand utvivlsomt kunne ind-
skrænkes, idet der kun undtagelsesvis vil være Brug for Kørsel til Post-
ekspeditionen ved Ris Skov Station.

Efter Paalæg fra Justitsministeriet i Skrivelse af 19. April f. A.
har Kommissionen overvejet Spørgsmaalet om, hvorledes Postbesørgelsen
til og fra Sindssygehospitalet ved Aarhus kan ordnes paa den heldigste
Maade, og det dermed i Forbindelse staaende Spørgsmaal om Hesteholdet
paa Hospitalet, regnet de mindre Pakker, som Postvæsenet udbringer. Per-
af saa Afstanden fra Hospitalet til Posthuset i Aarhus er ca. 4,5 Km.,
medens det kun ligger 1,5 Km. fra Ris Skov Jernbanestation, fra hvis
Postekspedition Hospitalet 2 Gange daglig kan faa Breve og Pakker, der
ikke vejer over 1 lb. tilbragt, forsaavidt Posttasken med Indhold ikke
kommer til at veje over 12 lb. Det holder til andet Brug, saa det være
billigt ikke desto mindre har Hospitalet med Hensyn til sin Postforbindel-
se bevaret den samme Tilstand som før Postekspeditionen ved Ris Skov
Jernbanestation blev oprettet, idet det har anset det for mest fordel-
agtigt at fastholde Aarhus som sin Postadresse. Hospitalet holdersit
 eget Postbud samt en særlig Hest og en særlig Vogn, hvormed Postbudet
to Gange hver Dag kører til Aarhus og henter og bringer Post. Det for-
maalstjenlige i denne Ordning er fra Hospitalets Side overfor Justitsmi-
nisteriet blevet begrundet med en Henviisning til, at selvom Postbesør-
gelsen overgaar til Postvæsenet fra Ris Skov Postekspedition, vilde
Posthesten og Postvognen dog ikke kunne undværes, da det i saa Fald
vilde være nødvendigt for Hospitalet mindst en Gang daglig at sende Vogn
til Ris Skov Station efter større Pakker, og at Hospitalet ikke kunde
undvære den Nytte, det nu drager af Køretrajet udover Postbesørgelsen
paa dets to daglige Ture til Aarhus, paa hvilke Postbudet besørger
mindre Indkøb for Hospitalet, udbringer Rekvitioner, betaler Regninger
saavel for Hospitalet som for Patienter paa 1te og 2te Pleje, haver Anvis-
ninger og indsetter Beløb i Pengeinstitutter i Stedet for to, som den
 Gang i Kommissionen skal som sin Mening udtale, at det var unødvendigt
det naturlige, at Hospitalets Postgang finder Sted over Ris Skov Post-
ekspedition som den nærmeste. Man skal dog henstille til Justitsmini-

steriet at rette en Henvendelse til Ministeriet for offentlige Arbejder om, at det vil drage Omsorg for, at denne Ordning gennemføres saaledes, at Hospitalet derigennem opnaar den hurtigste og bedste Postbesørgelse.

Naar den hidtil to Gange daglig stedfindende Postkørsel til Aarhus saaledes bortfalder, maa Hospitalets Hestebestand utvivlsomt kunne indskrænkes, idet der kun undtagelsesvis vil være Brug for Kørsel til Postekspeditionen ved Ris Skov Station.

Det er i saa Henseende oplyst for Kommissionen, at der gennemsnitlig sendes og bringes c. 200 Pakker om Maaneden til Hospitalet. Af disse falder dog c. 400 paa Julemaaneden og c. 400 paa Paaskemaaneden, saa at det regelmæssigt kun bliver c. 160 Pakker om Maaneden eller 5 a 6 om Dagen, heri iberegnet de mindre Pakker, som Postvæsenet udbringer. Heraf maa sluttes, at der kun paa enkelte Dage vil være Grund for Hospitalet til at sende Vogn til Ris Skov Station efter Pakker, og at det ikke kan betale sig, af Hensyn til disse faa korte Ture, at holde et særligt Køretøj, i de forholdsvis faa Tilfælde, hvor de ikke kan besørges med de Heste og Vogne, som Hospitalet holder til andet Brug, maa det være billigere at benytte en særlig dertil lejet Befordring. Det samme gælder om de særlig talrige Pakker ved Juletid og Paasketid, da det maa anses for utvivlsomt, at de ni Tiendedele deraf falder paa nogle faa Dage.

Lige saalidt kan den øvrige Børg, som Hospitalet nu gør af dette Køretøj, begrunde, at det bevares for Hospitalet, Af de Ærinder som det foran er angivet, at det udfører ved Siden af Postbesørgelsen, er Udbringelsen af Rekvisitioner noget, som maa kunne erstattes med en Besked gennem Telefonen, og hvad Betaling af Regninger for Patienter paa 1' og 2' Pleje angaar, kan disse Patienter ikke have Krav paa en særlig Begunstigelse ved, at Staten uden Vederlag lader saadanne Virksomheder udføre for dem, idet de maa finde sig i, at det, som det koster at faa disse Hverv udført, afkræves dem. Det, der bliver tilbage, kan ikke være mere end, at det kan forenes til samlet Besørgelse en eller to Gange om Ugen.

Hospitalet har hidtil til Stadighed benyttet 7 Heste, hvoraf de 2 dog ^{for} fra/et Aar siden har været lejede, da Justitsministeriet ikke har bemyndiget Hospitalet til at købe to nye Heste i Stedet for to, som den Gang ikke kunde gøre Tjeneste mere. Af disse 7 Heste anvendes to som Køreheste til Personbefordring og Kørsel med Proviantvogn, to ved Avls-

3.
væsenet, en i Haverne og en til Kørsel paa Hospitalets Grund med Brændsel, Aske, Madaffald, Gødning og lignende, medens den syvende er den ovennævnte Posthest.

Idet Kommissionen har ment at burde anlægge en rent økonomisk Betragtning overfor Sindssygehospitalernes Hestehold, er den enig om at udtale, at et Sindssygehospital ikke bør have flere Heste end, at det fuldt ud kan beskæftige dem, medens det til Arbejde, som ikke kan gaa ind under dagligt Arbejde for en Hest, bør benytte lejet Hestekraft.

Et Mindretal indenfor Kommissionen nemlig Overlægerne Hallager og Holm, Borgmester Drechsel, Forvalter Lund og Plejer Andersen mener, at Kommissionen bør indskrænke sig til disse Udtalelser om Hesteholdet, idet det ikke anser det for muligt for Kommissionens Medlemmer at danne sig et Skøn over, hvor mange Heste paa Hospitalet der er fuldt beskæftiget, og Mindretallet mener, at det rettest bør overlades til Sindssygehospitalernes Direktioner at afgøre Spørgsmaal, som det her foreliggende. Da Mindretallet imidlertid anser den nuværende Besørgelse af Hospitalets Kørsler, for en stor Del ved lejede Heste, for lidet tilfredsstillende og lidet økonomisk, har det taget Spørgsmaalet om at lade Hospitalet holde Automobiler op til nærmere Overvejelse, og skal som Resultat af sine Overvejelser foreslaa, at sindssygehospitalet ved Aarhus i Stedet for 7 Heste faar 3 Heste og to Motorvogne, nemlig et Personautomobil og et Lastautomobil.

Til Støtte for dette Forslag skal Mindretallet anføre følgende:

Det samme Arbejde udføres meget hurtigere og ^{tillige} billigere med Motorvogn end med Hestekøretøj, navnlig naar Hestekøretøjet skal lejes. Men dertil kommer, at Motorvognen kan udføre Arbejder, som ikke kan overkommes med Hestebefordring. Ved Hjælp af et Lastautomobil vil Hospitalet saaledes kunde besørge al sin Brændselskørsel, som man nu maa leje Vogn til, og et Personautomobil vil kunne være til stor Nytte og Besparelse ved Overlægens Tilsynsrejser til Familieplejehjemmene. Den nuværende Overlæge faar 100 Kr. om Maanedens som Erstatning for Befordringsgodtgørelse og Diæter paa disse Ture. Det vil nu ganske vist koste mere at stille en Motorvogn til Overlægens Raadighed til Brug ved Tilsynsrejserne. Men da det ikke er sikkert, at en ny Overlæge vil paatage sig at være Chauffeur selv eller at besørge Tilsynsrejserne paa Cycle, maa man sammenligne Udgiften til Befordring med Hospitalets Motorvogn paa disse Tilsynsrejser med, hvad det vilde koste, naar Overlægen skulde

besørge dem med lejet Befordring og desuden have Diæter. Og saa vilde Resultatet sikkert blive en betydelig Besparelse.

Vognmændene i Aarhus tager for Tiden 110 Øre pr. Km. for Befordring med Personautomobil. Saa meget vilde det naturligvis ikke koste Hospitalet. Det er fra sagkyndig Side blevet meddelt, at en Motormogn til Personbefordring med de nuværende høje Priser kan drives for 85 Øre pr. Km. alt iberegnet. Regner man, at Overlægen paa sine Tilsynsrejser tilbage lægger 400 Km. om Maanedene, -hvilket er højt regnet- faar man en Udgift af 0,85 x 400 eller lidt over 4000 Kr.. Regner man, hvad der ligeledes er højt regnet, at Personautomobilen gør 400 Ture om Aaret til Hovedbanegaarden eller til mere nærliggende Steder i Aarhus, saaledes at Turenes Gennemsnitslængde kan sættes til 10 Km., faar man paa denne Konto 4000 Km. x 0,85 Kr., altsaa en Udgift af 3400 Kr.. Personautomobilen vil saaledes alt i alt højt regnet koste 7500 Kr. om Aaret.

Lastautomobilen kan regnes at skulle gøre 1000-1200 Ture (altsaa Km.) til Aarhus, altsaa noget mindre end 12000 Km.. Deraf kan noget over Halvdelen antages at være med Læs og medføre et lidt større Benzinforbrug end Turen med tom Vogn. Derimod er Udgiften til Gummi mindre til et Lastautomobil, der bruger massive Ringe, end til et Personautomobil. Sagkyndige mener, at et Lastautomobil kun koster meget lidt mere pr. Km. end et Personautomobil. Regner man, at Lastautomobilen alt i alt (det vil ogsaa kunne bruges til Transport af Kul o. lign. inden for Hospitalets Omraade) tilbagelægger 12000 Km. om Aaret x 1 Kr. pr. Km., faar man en samlet Udgift, til de to Motorvognes Forrentning, Amortisation og Driftsomkostninger, af 7400 plus 12000 = 19400 Kr. om Aaret.

Nu har alene Udgiften til Brændselskørsel med lejede Vogne i Finansaaaret 1918/19 udgjort ikke mindre en 15210 Kr. og den vil/med de nuværende Vognmandstakster have været betydeligt dyrere. Det vil vel noget efterhaanden blive noget billigere at faa denne Kørsel udført med lejede Vogne, men saa vil Formindskelsen af Priserne paa Benzin, Gummi, og Reparationer ogsaa gøre Brugen og Vedligeholdelsen af Hospitalets Motorvogne billigere.

Efter de nu gældende Vognmandstakster, 42 Kr. om Dagen for et Spe Heste, vilde Udgiften til Arbejdskørsel med lejet Befordring have været

Brændselskørsel	25900 Kr.
Proviantvognen	<u>4368 Kr.</u>
	30268 Kr.

Det forudsætter derfor Mindretallet, at alt taler for sig, da Motor- drift er saa paaførende meget billigere end Benyttelse af Hestekærstøjer

og nærliggende Benyttelsen af lejede Hestekøretøjer, at det

let gaa over til at besørge sine Kørsler med egne Motorvogne. 5.

Det samme Arbejde vilde Hospitalet ved sit eget Automobil kunne faa udført for - højt regnet - 12000 Kr.

Sperges der, hvorledes Forholdet mellem Arbejdskørslen med lejede Vogne og med eget Automobil vil stille sig ved normalt Forbrug af de forskellige Brændselssorter og ved normale Priser paa Befordringsvæsenets Omraade, kan Svaret kun bero paa et ganske løst Skøn. Men ved hverken, naar man kan faa den normale Mængde Kul eller hvor længe de nuværende Priser paa Befordringsvæsenets Omraade vil holde sig, og hvor langt de kan ventes at gaa ned. Selv om Prisen^{-ne} paa Heste, Foder, Seletøj og alt andet Tilbehør til et Hestekøretøj kan antages at ville daale stærkere end Priserne paa Automobiles, Benzin, Olie, Gummi o.s.v., og selv om Forrentning og Amortisation vil belæbe sig til mere for Automobil driftens end for Hestevognsdriftens Vedkommende, kan det dog formentlig ikke ventes, at det nogensinde vil blive saa billigt at leje Vogne som at holde Automobiles. Og Forskellen vil sikkert endnu i nogle Aar være saa stor, at Udgiften ved Anskaffelsen af to Automobiles, ca. 30000 Kr. snart er indvundet.

Efter den nuværende Pris paa Leje af Arbejdsvogne med Heste, og med det nuværende af Kulmængden nødvendiggjorte store Forbrug af Tørv er Forskellen som ovenfor vist saa stor, at Prisen paa Anvendelsen af lejet Befordring, skulde gaa ned til mellem Halvdelen og en Trediedel for at blive saa billig, som Benyttelsen af eget Lastautomobil vilde være med de nuværende høje Priser paa alt til Automobil drift henhørende.

Under normale Forhold, hvor Hospitalet ikke bruger saa store Mængder Tørv som nu, vilde Udgiften til Befordring af Brændslet med lejede Befordringer med de nuværende Vognmandstakster belæbe sig til 19281 Kr. i Stedet for 25900 Kr.. Lægges til de 19281 Kr. 4368 Kr. for Proviantvognen, nemlig 10⁴ Ture a 42 Kr., faar man en samlet Udgift af 25649 Kr. til Vognleje, medens de samme Kørsler kunde udføres med eget Lastautomobil for omtrent det halve af denne Sum.

Hvad det under de Forhold som en Gang i Fremtiden maaske betragtes som normale, vil koste at benytte Hestekøretøjer, og hvad det vil koste at benytte Automobiles, er det vel^u muligt nu at forudsige. Det maas dog antages at Udviklingen - ganske bortset fra de nuværende abnorme Forhold - vil gaa i Retning af større og større Benyttelse af Motorvogne.

Det forekommer derfor Mindretallet, at alt taler for nu, da Motor drift er saa paafaldende meget billigere end Benyttelse af Hestekøretøjer

og navnlig end Benyttelsen af lejede Hestekøretøjer, at lade Hospitalet gaa over til at besørge sine Kørsler med egne Motorvogne.

Den foranstaaende Beregning er skønsmessig, men der er stadig regnet med saa store Tal paa Udgiftssiden for Automobilerne, at det i Fald ikke kan antages, at de vil blive dyrere at holde end her beregnet. Naar der saa tages Hensyn til den meget store Besparelse, der vil indvindes ved Hjælp af Lastautomobilerne, og den noget mindre, der kan ventes indvundet ved Personautomobilerne er det formentlig berettiget at sige, at den her foreslaaede Ordning af Hospitalets Befordringsvæsen vil betyde en meget stor Besparelse baade af Tid og Penge.

Formanden, Professor Christiansen, Overlæge Krarup, Købmand Larsen og Bogholder Mahler kan i og for sig være enige med Mindretallet i, at man, naar Lejlighed gives, bør gøre et Forsøg paa at gaa over til at benytte Motorkøretøjer paa Statens Sindssygehospitalet, men de tør ikke paastaa, at det rette Tidspunkt til at gøre dette Forsøg endnu er kommet, og de mener ikke, at Spørgsmaalet herom bør sættes i Forbindelse med de her rejste Spørgsmaal. De skal derfor heller ikke gaa nærmere ind paa de af Mindretallet opstillede Beregninger.

Et Flertal, bestaaende af Formanden, Professor Christiansen, Overlægerne Geill og Krarup, Forstander Hauch, Købmand Larsen, Bogholder Mahler og Overplejer Bertelsen mener derimod endnu at burde gøre følgende Betragtninger gældende.

Hvis Hospitalets Direktion vil være sikker paa, at der ikke holdes flere Heste end de, der kan være fuldt beskæftigede paa Hospitalet, kan den kun gaa den Vej forsøgsvis at indskrænke Hesteholdet saa stærkt, at det bliver nødvendigt i ikke helt ringe Omfang at supplere det ved lejede Heste. Erfaringen vil da vise, hvormange Heste det er heldigst at have, imidlertid kan der dog af det, der foreligger oplyst fra Hospitalet, udledes forskellige vejledende Synspunkter.

De to Køreheste benyttes foruden til Personbefordring til at køre to Gange om Ugen til Aarhus med Hospitalets Arbejdsvogn for at hente Varer fra Hospitalets Leverandører og Postpakker og Jernbaneforsendelser der er for umfangsrige eller for tunge til, at de kan befordres med Postvognen. Udover disse regelmæssige to Ture om Ugen benyttes de ofte til med Arbejdsvognen at hente Varer, Forsendelser med Jernbane og Dampskib, det hyppig skiftende Plejepersonales og Tyendes Tøj og lig-

nende. Det maa nu antages, at det, i det mindste under normale Forhold, er mere økonomisk, og i det hele mere fordelagtigt for Hospitalet at slutte Aftaler med sine Leverandører paa Grundlag af, at disse afleverer de Varerne paa Hospitalet, end selv at hente dem. Flejepersonalets og Tyendets Tøj og alle andre Forsendelser med Post, Jernbane eller Dampskib bør Hospitalet lade adressere til Ris Skov Station i Stedet for som nu til Posthus eller Statsbanestation, hvilket vil blive en Selvfølge, naar Hospitalets Postadresse bliver Ris Skov Station, og ikke man vilde nogen- somhelst Ulemper, naar denne Station, ved Omordningen af Baneforholdene i Aarhus, kommer til at ligge ved Hovedbanen mellem Aarhus og Randers. Ogsaa mindre Forsendelser fra Leverandører i Aarhus vil af disse forlanges sendt med Jernbanen til Ris Skov Station, eventuelt med Dampskib, hvilket dog kun i enkelte Tilfælde kan tænkes praktisk, da der er betydelig lange- re fra Dampskibenes Anløbssted ved Ris Skov til Hospitalet end fra Jernba- nestationen.

De to andre Heste benyttes som anført i Hospitalets Landbrug, der ligger paa 12.69 ha. Til Driften af denne Jord behøves et Spand kraftige Heste, men efter almindelige Landmandserfaring vil disse Heste ikke hele Aaret rundt have fuld Beskæftigelse i et Landbrug af denne Størrelse, de vil navnlig om Vinteren, men ogsaa i en Del af Sommeren ved Siden af deres Arbejde i Marken kunne bruges til anden Kørsel f. Eks. Brænde og Varekör- sel samt til Havararbejde. i Overensstemmelse med det af Folketingets Landbrugsudvalgte to Heste, der besørger Arbejdet i Haverne og Kørslen paa Hospi- talets Grund, skulde herefter, med den Hjælp, de som anført forudsættes at besidde faa af Avlshestene, som Regel kunne benyttes foruden til dette Arbe-

de til Kørsel en Gang om Dagen til Aarhus og til Kørsel til Ris Skov Sta- tion, saaledes at Hospitalet, hvis der er Brug for mere Kørsel end hvad disse 4 Heste kan præstere, hvilket dog langt fra bør være Tilfældet til- nærmelig, lejer Heste, der dels i Sommeren dels enkeltvis anvendes til Havararbejde i Følge Opgørelse fra Sindssygehospitalet ved Aarhus var Udgifterne

af til Kørestene i Finansaaret 1917/18	3912 Kr. 63 Ør
og Kuskens Løn med Dyrtidstillæg andrager for Tiden aarlig ..	3157 Kr. 50 Ør
og anslees den aarlige Udgift til Uniform til	100 Kr. 00 Ør
Hes Taar man herefter en saalet aarlig Udgift af	7170 Kr. 13 Ør
og hvortil kommer Forrentning og Amortisation	
af Hestenes Værdi	7000 Kr.
og Vognenes Værdi	4400 Kr.
ialt	11400 Kr.

15 % heraf 1710 Kr. 00 Øre
altsaa ialt 8880 Kr. 13 Øre

I Følge Opgørelse fra Sindssygehospitalet var Udgifterne til Posthesten i Finansaaret 1917/18 1106 Kr. 64 Øre
Postbudets Løn med Dyrtidstillæg andragernfor Tiden
aerlig 2632 Kr. 50 Øre
anslaas den aarlige Udgift til Uniform til 100 Kr. 00 Øre
faar man herefter en samlet aarlig Udgift af 3839 Kr. 14 Øre
hvortil kommer Forrentning og Amortisation af
Hestens Vardi 800 Kr.
og Vognens Vardi 300 Kr.
ialt 1100 Kr.

15% heraf 165 Kr. 00 Øre
altsaa ialt 4004 Kr. 14 Øre

Ved at afskaffe Kørehestene vilde man herefter kunne regne at spare c. 8880 Kr. 13 Øre aarlig, og ved at afskaffe Posthesten c. 4004 Kr. 14 Øre ialt 12884 Kr. 27 Øre, et Beløb der langt overstiger det, det vil koste at leje Heste de Dage, man har Brug for dem.

I Henhold til det foran udviklede skal Kommissionen indstille til Justitsministeriet at lade Postbesørgelsen for Hospitalet overgaa til Postvæsenet fra Ris Skov Postekspedition, saaledes at ikke blot Postbudet ved Leighed i Stillingen afskaffes i Overensstemmelse med det af Folketingets Lønningssudvalg, i dets Betænkning af 20 Juni 1917 over Forslag til Lov om Lønninger for Overlægerne og forskellige Bestillingsmænd ved Statens Sindssygehospitaler, stillede Krav, men ogsaa den særlige Posthest afskaffes.

Det ovennævnte Flertal indstiller, endvidere, at det bestemmes, at Hospitalets Hestebestand bestaar af et Spand kraftige Heste, der fortrinsvis anvendes i Landbruget, men hjælper med andet Arbejde, og et Spand lettere, men dog kraftige Heste, der dels i Sammenspand dels enkeltvis anvendes til Havearbejde, til Kørsel til Ris Skov Station og Aarhus, til Kørsel med Madaffald og til andet Arbejde i Overensstemmelse med det foran udviklede, medens anden Kørsel, der bliver nødvendig, besørges med lejede Heste, medens det ovennævnte Mindretal indstiller, at Hospitalet bemyndiges til at holde to Heste til Avlsbrug, en Enspanderhest og to Motorvogne, en til Personbefordring og en til Lastbrug.